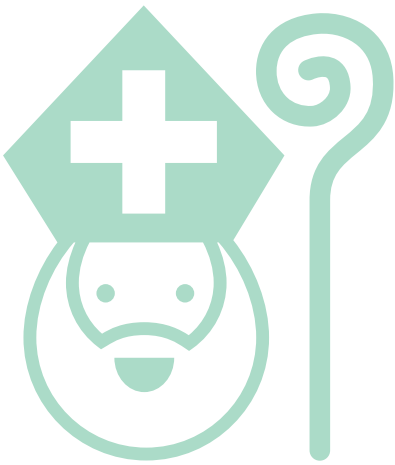
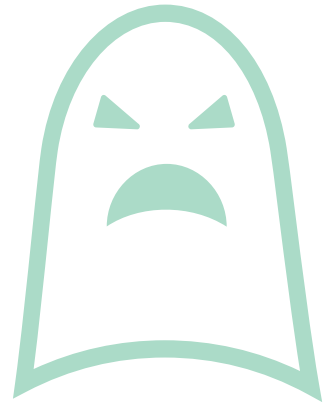
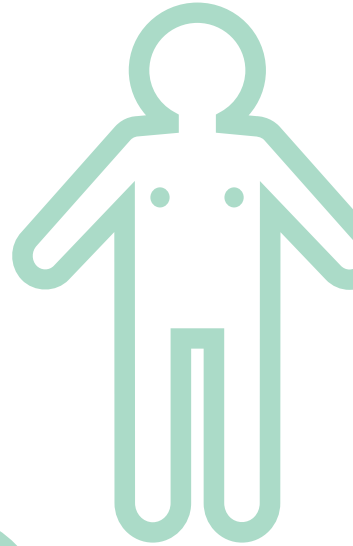




# Kleuter ZIZO Handleiding



## Woord vooraf

In 1995 startte een werkgroep binnen het COB-samenwerkingsverband met de ontwikkeling van een uniform, alternatief plaatsingssysteem voor de non-fictie jeugdcollecties. De opdracht van de werkgroep was om een eenvoudig en gebruiksvriendelijk systeem te ontwikkelen waarin kinderen intuïtief en zonder inspanning kunnen zoeken. In juni 1998 was het nieuwe thematische classificatieschema klaar: ZIZO Jeugd.

Het systeem kende een groot succes en al snel volgden varianten voor volwassenen (ZIZO volwassenen), prentenboeken (Prentenboeken ZIZO) en non-fictie voor kinderen tot 8 jaar (Mini ZIZO). In 2013 werden alle bestaande plaatsingssystemen voor de jeugd d.m.v. een bevraging geëvalueerd. Uit de bevraging bleek dat vooral de meest recente systemen, Prentenboeken ZIZO en Mini ZIZO, niet op een uniforme manier gebruikt werden. Prentenboeken ZIZO werd door sommige bibliotheken zowel voor fictie als non-fictie tot 6 jaar gebruikt, door andere bibliotheken enkel voor fictie tot 6 jaar, nog andere bibliotheken gebruikten het classificatiesysteem voor de doelgroep 0-8 jaar,... Mini ZIZO werd eveneens soms enkel voor non-fictie, soms voor fictie en non-fictie en tot slot ook voor verschillende doelgroepen gebruikt. Bovendien overlapte het gebruik van beide plaatsingssystemen elkaar: voor dezelfde collectie werd in de ene bibliotheek Prentenboeken ZIZO en in de andere bibliotheek Mini ZIZO gebruikt.

Het bestaan van verschillende plaatsingssystemen voor min of meer dezelfde collectie verzwaart de centrale catalografie. Aan sommige beschrijvingen in Open Vlacc werden begin 2013 tot vier verschillende plaatsingskenmerken toegekend (Prentenboeken ZIZO, Mini ZIZO, ZIZO Jeugd en SISO). Dit bemoeilijkt tevens de uitwerking van een meer geautomatiseerde aanmaak van etiketten en de uitbouw van een centrale boekverwerking.

Daarom is in het voorjaar van 2013 een werkgroep samengesteld die zich toeleegde op de hervorming van de plaatsingssystemen Prentenboeken ZIZO en Mini ZIZO. De werkgroep besliste om de twee plaatsingssystemen om te vormen tot één nieuw plaatsingssysteem voor fictie en non-fictie en met als doelgroep 0-6 jaar: Kleuter ZIZO.

In het vervolg van deze handleiding vindt u meer informatie over wat Kleuter ZIZO precies is, voor welke doelgroepen het systeem bedoeld is en hoe u ermee aan de slag kunt gaan.

Veel succes!

De Werkgroep Kleuter ZIZO, juni 2014

## Inhoudstafel

<b>Woord vooraf</b>	2
<b>Kleuter ZIZO: Wat is het?</b>	4
Classificatiesysteem	4
Doelgroep	4
<b>Kleuter ZIZO: hoe zit het in elkaar?</b>	5
Rubrieken	5
Kleuren	6
Pictogrammen	7
<b>Aan de slag met Kleuter ZIZO</b>	10
Rubriceren	10
Etiketten	12
Plaatsingsmogelijkheden	13
<b>Hoe omschakelen naar Kleuter ZIZO?</b>	15
Colofon	18



# Kleuter ZIZO: Wat is het?

## Classificatiesysteem

Kleuter ZIZO is een thematisch classificatiesysteem voor peuter- en kleuterboeken. Je kan het systeem zowel gebruiken voor fictie als non-fictie. Enkel gedichten, sprookjes en voorleesverhalen werden niet in dit classificatiesysteem opgenomen. Deze genres worden door bibliotheken namelijk veelal leeftijdsoverschrijdend gepresenteerd. Vandaar ook de keuze om voor deze genres geen specifieke Kleuter ZIZO rubrieken/etiketten te voorzien, maar ze te laten aansluiten bij de genre-etiketten die voorzien zijn voor de doelgroep 6+. Meer info hierover vind je in de regelgeving etiketten.

Met het classificatiesysteem streven we ernaar om de bibliotheken die Kleuter ZIZO wensen te gebruiken een waaier aan mogelijkheden aan te bieden voor de plaatsing van hun boeken in de bibliotheek. Meer hierover lees je op pagina's 13-14 van deze handleiding.

## Doelgroep

Kleuter ZIZO is een classificatieschema dat zich richt op verschillende doelgroepen: de peuters en kleuters zelf, hun ouders en al wie professioneel met peuters of kleuters in aanraking komt (kleuterleerkrachten, kinderopvang,...).

De thematische opstelling komt tegemoet aan de noden van ouders en professionelen. Zij zijn vaak op zoek naar een publicatie met een bepaald thema en kunnen dit gemakkelijk terugvinden via de Kleuter ZIZO classificatie.

Bij de invulling van het classificatiesysteem is ook zo veel mogelijk rekening gehouden met de kennis en vaardigheden van de peuters en kleuters. Zo zijn de pictogrammen steeds afgetoetst op duidelijkheid en visuele aantrekkelijkheid bij een brede groep kleuters.

Ook bij de lay-out van de etiketten is gelet op de duidelijkheid voor alle doelgroepen: een duidelijk pictogram voor peuters en kleuters en extra bijkomende informatie voor ouders, professionelen en bibliotheekmedewerkers.



# Kleuter ZIZO: Hoe zit het in elkaar?

## Rubrieken

Er zijn **10 hoofdrubrieken**.

Het aantal hoofdrubrieken is beperkt gehouden. Dit komt de structuur van het volledige classificatieschema ten goede en is overzichtelijker voor de gebruikers.

De hoofdrubrieken hebben onderling geen vaste volgorde. Het staat elke bibliotheek vrij om deze rubrieken naar eigen keuze te ordenen.

Elke hoofdrubriek heeft een eigen **kleur**. Op die manier is de hoofdstructuur visueel meteen duidelijk.

Er zijn **65 deelrubrieken**

De deelrubrieken vormen het niveau vlak onder de hoofdrubriek. Voor elke deelrubriek is een **pictogram** voorzien.

De volgorde van de deelrubrieken is niet hiërarchisch. Als bibliotheek kan je zelf kiezen in welke volgorde je de deelrubrieken plaatst.

Er zijn **77 groeirubrieken**

De groeirubrieken vormen het laagste niveau van dit classificatieschema. De 77 groeirubrieken komen als '**verwoording**' op het etiket.

De groeirubrieken zorgen ervoor dat enkele grote deelrubrieken verder opgesplitst worden.

Voorbeeld: de deelrubriek 'Familie' heeft drie groeirubrieken, met name 'Familie', 'Gezinsuitbreiding' en 'Grootouders'.

## Kleuren

Elke hoofdrubriek correspondeert met een bepaalde kleur. De kleuren vormen een sterk ondersteunend oriëntatiemiddel voor de gebruiker. Ook voor het bibliotheekpersoneel zijn de kleuren handig: ze helpen bij het voorsorteren van teruggebrachte materialen en bij het snel opsporen van fout geplaatste materialen.

Hoofdrubriek	Kleur	CMYK-kleurwaarden	RGB-kleurwaarden
Natuur	Groen	70 / 0 / 100 / 0	75 / 173 / 49
Wereld	Grijs	0 / 0 / 0 / 18	204 / 205 / 207
Leren	Blauw	70 / 0 / 0 / 0	16 / 180 / 242
Vrije Tijd	Geel	0 / 0 / 100 / 0	255 / 240 / 0
Dagelijks leven	Bruin	27 / 37 / 63 / 0	176 / 140 / 91
Mens-Lichaam	Roze	0 / 33 / 0 / 0	241 / 171 / 205
Gevoelens-Gedrag	Rood	0 / 85 / 80 / 0	228 / 53 / 47
Feesten	Turkoois	33 / 0 / 26 / 0	159 / 212 / 187
Avontuur-Fantasie	Oranje	0 / 30 / 100 / 0	r249 / 169 / 0
Verhalen A-Z	Paars	35 / 44 / 0 / 0	148 / 125 / 186

**Bij de keuze van de kleuren is met een aantal criteria rekening gehouden:**

- Waar mogelijk zijn associaties gelegd (vb. Natuur = groen)
- Er is gezorgd voor voldoende contrast tussen de kleuren om ze duidelijk te onderscheiden
- Alle kleurwaarden zijn gedefinieerd om te vermijden dat er verschillende varianten in omloop raken
- Er is indien mogelijk ook gezorgd voor een continuïteit met de kleuren van ZIZO Jeugd vb. Dagelijks leven in ZIZO Jeugd is ook bruin, Mens-Lichaam in ZIZO Jeugd is ook roze,...

## Pictogrammen

Elke deelrubriek heeft een eigen pictogram. De pictogrammen zijn specifiek ontworpen voor peuters en kleuters en er is grondig onderzocht of de pictogrammen voor deze doelgroep ook duidelijk genoeg zijn.

Er is gekozen voor:

- Een eenvoudig ontwerp
- Een hoge herkenbaarheid bij peuters en kleuters
- Een uniforme stijl van alle pictogrammen
- Een visuele opbouw die leidt tot een warme, vriendelijke en aantrekkelijke stijl

### Overzicht van alle pictogrammen met bijhorende deelrubriek:

#### Natuur



Natuur



Seizoenen -  
Weer



Dieren



Huisdieren



Dierentuinen



Boerderijen

#### Wereld



Landen -  
Volken



De Ruimte



Geschiedenis



De Aarde

#### Leren



Leren



Kleuren



Taal



Tegenstellingen



Telboeken



Tijd













Vormen






Zoekboeken

## Vrije Tijd

	Beweging - Sport
	Circus
	Kunst
	Muziek
	Liedjes
	Spelen - Speelgoed
	Knutselen
	Verkleden
	Vakantie
	Logeren

## Dagelijks leven

	Dagelijks leven
	Boodschappen doen
	Beroepen
	Kleding
	School
	Slapen
	Eten - Drinken
	Wonen
	Media
	Verkeer
	Geloven - Denken

## Mens - Lichaam

	Jezelf zijn
	Familie
	Gezinsuitbreiding
	Grootouders
	Lichaam
	Zintuigen
	Ziek -Gezond
	Opgroeien
	Zindelijk zijn
	Voelboeken



## Gevoelens - Gedrag



Gevoelens -  
Gedrag



Bang zijn



Boos zijn



Verdrietig zijn



Stout zijn



Jaloers zijn



Pesten -  
Uitsluiten



Slim zijn



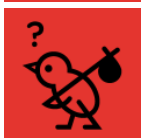
Verliefd zijn



Knuffels



Vriendschap



Weglopen -  
Verdwalen



Dood

## Feesten



Feesten



Jarig zijn



Carnaval



Pasen



Halloween



Sinterklaas



Kerstmis

## Avontuur - Fantasia



Avontuur



Fantaseren



Griezelen



Humor



Toveren



Fantasiefiguren



Prinsen -  
Prinsessen

## Verhalen A-Z



Verhalen A-Z



# Aan de slag met Kleuter ZIZO

## Rubriceren

### Welke rubriek kies ik?

Het is belangrijk om bij het toekennen van de juiste rubriek steeds voor ogen te houden dat het plaatsingssysteem bedoeld is voor een specifieke doelgroep. Voor Kleuter ZIZO zijn dit peuters, kleuters, ouders, leerkrachten,... Het systeem is er om het voor hen gemakkelijker te maken een bepaald boek terug te vinden.

Houd er bij het toekennen van een rubriek altijd rekening mee dat niet de titel, maar de inhoud bepalend is. Kleuter ZIZO is een plaatsingssysteem dat toelaat om boeken over een bepaald onderwerp snel terug te vinden. Daarom is het zeer belangrijk om de juiste rubriek aan elk boek toe te kennen. De titel kan hierbij soms misleidend zijn. Vaak zal je de flaptekst moeten lezen en soms zal je het verhaal diagonaal of volledig moeten door-nemen.

Let er eveneens op dat er een onderscheid is tussen de primaire en secundaire invalshoek van een boek. Een boek over verdrietig zijn waarin bepaalde dieren de hoofdrol spelen, hoort niet thuis onder de rubriek 'Dieren', maar onder de rubriek 'Verdrietig zijn'.

Vaak zal het ook zo zijn dat je merkt dat een boek over meerdere onderwerpen gaat. Als er één onderwerp duidelijk primeert kan je hiervoor kiezen. Zoniet, plaats je het boek beter in de algemenere rubriek 'Verhalen A-Z'.

## Open Vlacc

In Open Vlacc worden alle nieuwe publicaties met doelgroep 'informatief -6' en 1+, 2+, 3+, 4+, 5+ sinds juni 2014 voorzien van een Kleuter ZIZO. Aan oudere beschrijvingen zijn ook zoveel mogelijk Kleuter ZIZO classificatiecodes toegekend, maar wegens het grote aantal beschrijvingen is het niet mogelijk om 100% dekkend te zijn.

## Hulpmiddelen bij het rubriceren

Om het rubriceren te vereenvoudigen en eenduidiger te maken, zijn verschillende instrumenten ontwikkeld:

### Schema A: Overzicht codes en verwoordingen

Globaal overzicht van alle hoofd-, deel- en groeirubrieken met de bijhorende codes.

### Schema B: Annotatieschema

Globaal overzicht van alle hoofd-, deel- en groeirubrieken waarbij steeds aangegeven wordt wat in welke rubriek thuis hoort.

### Schema C: Overzicht pictogrammen en verwoordingen

Globaal overzicht van alle pictogrammen met hun verwoording.

### Online raadpleegmodule

Via de online raadpleegmodule is het mogelijk om het classificatieschema op verschillende manieren te doorzoeken:

- Via een boomstructuur
- Via het doorzoeken van alle annotaties
- Via het zoeken op classificatiecode

De online raadpleegmodule is altijd up-to-date en een efficiënt hulpmiddel bij het zoeken naar de juiste rubriek. Je vindt de raadpleegmodule terug op de website van Bibnet.

## Etiketten

In samenwerking met een vormgever ontwierp Bibnet standaard Kleuter ZIZO etiketten die bibliotheken kunnen gebruiken.

Er zijn 2 varianten:

### 1. Een horizontaal etiket



Het horizontale etiket bestaat uit 5 velden:

Veld 1: achtergrondkleur (niveau hoofdrubriek) + pictogram (niveau deelrubriek)

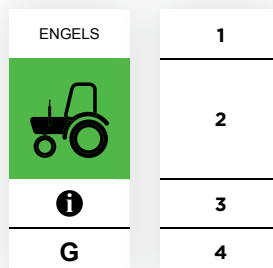
Veld 2: verwoording (niveau groeirubriek)

Veld 3: taalaanduiding

Veld 4: aanduiding informatief of aanduiding peuterboeken

Veld 5: signatuur (eerste letter van de auteursnaam)

### 2. Een verticaal etiket



Het verticaal etiket is een verkorte versie van het horizontaal etiket. Het bevat 4 velden, waardoor er geen mogelijkheid bestaat om de verwoording op te nemen.

Het verticale etiket bestaat uit 4 velden:

Veld 1: taalaanduiding

Veld 2: achtergrondkleur (niveau hoofdrubriek) + pictogram (niveau deelrubriek)

Veld 3: aanduiding informatief of aanduiding peuterboeken

Veld 4: signatuur (eerste letter van de auteursnaam)

De etiketten kunnen aangemaakt worden via het softwarepakket Biblioprint. Het aanmaken van etiketten kan zowel handmatig als via de ISBN-scan-functionaliteit (indien de publicatie beschreven werd in Open Vlacc). Voor meer info zie <http://www.bibnet.be/portaal/Bibnet/Collectie/Etiketten/>.

In het kader van centrale boekverwerking spreken we af om het horizontale etiket bij voorkeur op het voorplat in de rechter bovenhoek aan te brengen.

## Plaatsingsmogelijkheden

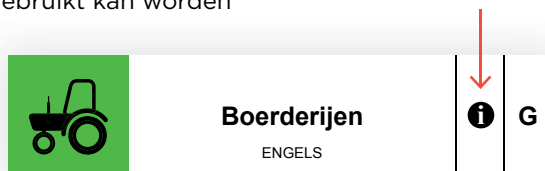
### Fictie en non-fictie: gescheiden of geïntegreerd opstellen?

Als bibliotheek kan je er zelf voor kiezen om fictie en non-fictie al dan niet geïntegreerd op te stellen. Op de etiketten is een aanduiding voorzien waardoor het zowel voor de bibliotheekmedewerkers als voor de bibliotheekgebruiker duidelijk is of een boek informatief is. Op die manier kunnen informatieve boeken en verhalende boeken van elkaar onderscheiden worden.

Je kan er dus voor kiezen om:

- Alle boeken samen op te stellen, waarbij de aanduiding of een boek informatief is louter ter info meegegeven wordt
- Fictie en non-fictie apart op te stellen, waarbij de aanduiding of een boek informatief is als plaatsingskenmerk gebruikt kan worden

Voorbeeld non-fictie etiket:



Belangrijk om te vermelden is wel dat de aanduiding of een boek al dan niet informatief is (op het Biblioprint standaard etiket) gebaseerd wordt op de beschrijvingen in Open Vlacc. In Open Vlacc wordt er voor de doelgroepen 1+, 2+ en 3+ echter geen onderscheid gemaakt tussen fictie en non-fictie. In praktijk betekent dit dat er enkel voor de doelgroepen 4+ en 5+ een onderscheid gemaakt wordt tussen fictie en non-fictie en dat er dus ook enkel voor deze doelgroepen een extra aanduiding 'informatief' op het etiket zal staan.

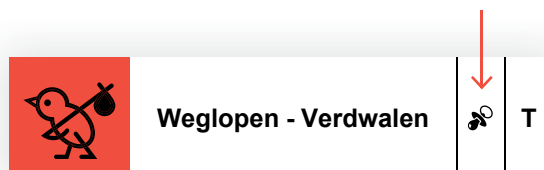
### Peuter- en kleuterboeken: gescheiden of geïntegreerd opstellen?

Peuterboeken (kartonboekjes, zoekboeken, knuffelboeken,...) kunnen ook volgens de Kleuter ZIZO ingedeeld worden. In Open Vlacc krijgen alle boeken voor kinderen tot 6 jaar een Kleuter ZIZO, m.u.v. gedichten, voorleesverhalen en sprookjes.

De plaatsing van peuter- en kleuterboeken kan zowel geïntegreerd als gescheiden gebeuren.

Op het etiket is een specifiek logo voorzien voor peuterboeken (doelgroep 1+ en 2+). De peuterboeken zijn dus gemakkelijk herkenbaar en kunnen indien gewenst ook apart opgesteld worden.

Voorbeeld etiket peuterboeken:



## Ordering op verschillende niveaus

Afhankelijk van de grootte van de collectie peuter- en kleuterboeken in jouw bibliotheek kan je kiezen voor één van de 3 niveaus om de boeken te ordenen.

Elk niveau in Kleuter ZIZO komt overeen met een visueel kenmerk op het etiket:

*Kleine bibliotheken* kunnen er voor kiezen om hun collectie enkel op het hoogste niveau te ordenen. Het hoogste niveau is dat van de hoofdrubrieken. Elke hoofdrubriek heeft zijn eigen kleur, waardoor je er dus voor kan kiezen om enkel op kleur te ordenen.

*Middelgrote bibliotheken* kunnen ervoor kiezen om hun collectie te ordenen tot op het niveau van de deelrubrieken. Dit niveau komt overeen met het pictogram.

*Grote bibliotheken* kunnen er tot slot voor kiezen om hun collectie te ordenen tot op het niveau van de groeirubrieken. Dit niveau komt overeen met de verwoording op het etiket.

## Hoe omschakelen naar Kleuter ZIZO?

### Enkele algemene tips om om te schakelen naar Kleuter ZIZO

Uit de praktijk blijkt dat een stapsgewijze aanpak de vlotste manier is om om te schakelen van een bestaand plaatsingssysteem naar Kleuter ZIZO.

Hoe kan je te werk gaan?

- Neem een stapel van 20 of 40 boeken (naargelang je werkt met grote of kleine etiketten, zodat je telkens een volledig vel etiketten kan printen).
- Maak de etiketten aan via Biblioprint (zeker voor recente boeken is het handig om met de isbn-scan module te werken).
- Kleef op elk boek een post-it met de overeenkomstige ZIZO code of schrijf de ZIZO code aan de binnenkant van het boek (om nadien gemakkelijk elk boek van het juiste etiket te kunnen voorzien).
- Print de etiketten per volledig vel
- Pas de plaatsingskenmerken of bezitgegevens in je bibliotheekstelsel aan
- Leg de boeken in stapeltjes en leg er telkens het bijhorende vel etiketten op
- Kleef alle etiketten op de boeken
- Plaats de boeken terug in de rekken/bakken

Door het omschakelingsproces in stappen op te delen kan je vlot werken en kan je het werk ook verdelen. Sommige bibliotheken laten de etiketten vb. door vrijwilligers op de boeken klevan. Ook het verdelen van de taken tussen verschillende medewerkers kan handig zijn vb. iemand maakt etiketten aan, iemand anders past plaatsingskenmerken aan en een derde persoon kleef de juiste etiketten op de boeken en plaatst ze terug in het rek.

## Omschakelen van Prentenboeken ZIZO naar Kleuter ZIZO

De omschakeling kan je stapsgewijs aanpakken. Aangezien de hoofdrubrieken van Prentenboeken ZIZO quasi overeenkomen met de hoofdrubrieken uit Kleuter ZIZO, kan je er als bibliotheek voor kiezen om per bestaande hoofdrubriek te werken.

De hoofdrubrieken waar het minst aan gewijzigd is, zijn:

- Natuur
- Dagelijks leven
- Mens - Lichaam
- Avontuur - Fantasie

De hoofdrubriek Lekker slim in Prentenboeken ZIZO kreeg de verwoording 'Leren' in Kleuter ZIZO, maar bleef - op een nieuwe overkoepelende rubriek na - verder ook identiek.

De hoofdrubriek Vrije Tijd werd opgesplitst in twee Kleuter ZIZO hoofdrubrieken: Vrije Tijd en Feesten.

Een meer gewijzigde hoofdrubriek is Gevoelens - Gedrag. Het is aan te raden om niet met deze rubriek te beginnen.

De hoofdrubrieken Wereld en Verhalen A-Z zijn nieuw in Kleuter ZIZO.

De classificatiecodes van Kleuter ZIZO zijn in grote mate gebaseerd op de classificatiecodes van Prentenboeken ZIZO. Indien een rubriek ongewijzigd bleef, werd enkel de prefix ZP\* aangepast in de nieuwe prefix KZ\*

Voorbeeld: Natuur - Seizoenen-Weer (ZPSEI) werd Natuur - Seizoenen-Weer (KZSEI)

Op de website van Bibnet vind je een overzicht van alle Prentenboeken ZIZO rubrieken en hun overeenkomstige rubriek in Kleuter ZIZO. Dit kan helpen om de omzetting vlot te laten verlopen.



## Omschakelen van Mini ZIZO naar Kleuter ZIZO

Omschakelen van Mini ZIZO naar Kleuter ZIZO kan op verschillende manieren, afhankelijk van de doelgroep waarvoor je Mini ZIZO gebruikt.

### Gebruik je Mini ZIZO voor de doelgroep 0-6 jaar?

Je volledige collectie Mini ZIZO kan voorzien worden van een Kleuter ZIZO etiket.

### Gebruik je Mini ZIZO voor de doelgroep 0-8 jaar?

Je kan je volledige collectie Mini ZIZO omzetten: Kleuter ZIZO voor de doelgroep 0-6 jaar, ZIZO jeugd voor doelgroep 6-8 jaar. Op die manier vermijd je dat er verwarring ontstaat bij je gebruikers.

### Gebruik je Mini ZIZO voor de doelgroep 6-8 jaar?

Dan kan je niet omschakelen naar Kleuter ZIZO. Kleuter ZIZO is namelijk bedoeld voor de doelgroep 0-6 jaar. Je kan wel omschakelen naar ZIZO Jeugd.

## Omschakelen van een alfabetische plaatsing naar Kleuter ZIZO

Deze omschakeling is de meest arbeidsintensieve van de drie. Omdat er vertrokken wordt vanuit een niet thematische plaatsing, is het moeilijker om per hoofdrubriek te werken.

Je kan ervoor kiezen om per auteur of per letter van de signatuur om te zetten, bv. beginnen met alle boeken met de letter A en zo verder werken tot de volledige collectie omgezet is.

Om de juiste Kleuter ZIZO te kennen kan je – zoals hierboven al werd aangegeven – een beroep doen op de gegevens uit Open Vlacc. Verder kan je ook kijken waar andere Kleuter ZIZO bibliotheken uit je provincie de boeken plaatsen. Of je kan de codes zelf bepalen door gebruik te maken van de online raadpleegmodule.

## Colofon

Deze handleiding is een uitgave van Bibnet.

Heb je vragen of opmerkingen? Neem dan contact op met [helpdesk@bibnet.be](mailto:helpdesk@bibnet.be)

Redactie: Bibnet, met medewerking van de leden van de werkgroep Kleuter ZIZO

Grafische vormgeving en ontwerp pictogrammen: Gunther Fobe, [www.guntherfobe.be](http://www.guntherfobe.be)

Op deze publicatie is een Creative Commons Licentie van toepassing.

